

ההנהגה מתגאה בחקלאות הישראליית בחו"ל, אבל פה מפוצצת את המעבדה

פתיחת יבוא העגבניות מטורקיה, בעקבות גל החום שפגע ביבול המקומי ונסיקת מחיריהן, היא עוד מהלומה לחקלאי ישראל, שגם כך נאלצים להתמודד עם לא מעט גזירות וקשיים. כעת הם יוצאים למאבק – נוסף – למען הייצור העצמי של המדינה ומבהירים: "אנחנו מסוגלים לייצר את כל התוצרת שנדרשת לישראל" • משרד החקלאות: "מדובר ביבוא ממוקד ומזערי שנועד לדאוג כי התוצרת החקלאית תגיע לביתו של הצרכן"

כרמית ספיר ויץ

” כחקלאים, היינו רוצים שמחיר העגבנייה יהיה שווה לכל נפש לאורך כל השנה”, אומר ירון סולר מון (65), חקלאי ותיק מכפר אביב, מנהל המחלקה להתיישבות וראש אגף המשק בתנועת האיחוד החקלאי. “הרשתות קורנות מחו”ל בשקל, עוד חצי שקל שינוע, ומוכרות בעשרה שקלים. הן משתמשות בנו, כי אין לנו תוצרת בקיץ למשל, ומירכות במחירים מופקעים. חקלאי ישראל מסוגלים לייצר את כל התוצרת שנדרשת למדינה, וזה לא יזיק לעם ישראל גם אם המחירים יהיו מעט יותר גבוהים, מכיוון שזה מה שיתן לנו את הביטחון בשנים הבאות.”

החום של חודשי מאי ויוני והמחסור במים פגעו ביבול העגבניות של החקלאים מקומיים, והמחסור בהן גרם למחירן בשווקים לעלות דרמטית. עקב כך, לאחרונה פתח משרד החקלאות את השוק ליבוא מטורקיה, ללא מכס, כדי לאזן את המחירים לצרכנים. אלא שהחקלאים מתקשים להשלים עם המהלך הזה, וטוענים שהוא מסכן את החקלאות הישראלית, שגם כך נאלצת להתמודד בשנים האחרונות עם שלל קשיים.

”יום שישו הגיע ואיתו רשימת ההשלמות והקניות לשבת...”, כתב בן כהן, חקלאי ממושב אביגדור, בדרך הפייסבוק שלו. “עוברים דרך מחלקת הירקות... על הדרך רואים שכל מרדף העגבניות מלא בעגבניות יבוא מטורקיה ללא עוקץ. עצובים למראה העגבניות הטורקיות,

שמחים שהמרדף מלא ולא קונים אותן. מגיעים לקופות, מחכים בתור. רואים איזו גברת לפנינו בקופה עם שקית של עגבניות בלי עוקץ. מפנים את תשומת לבה לכך שהעגבניות הן יבוא מטורקיה, ושהן יירקבו לה במקרה... אני מנצל את הבמה המאולתרת שנוצרה לי להסבר מפורט על העוקץ שאין ועל העוקץ שעושים לנו כציבור צרכנים, כשלא חושפים בפנינו את מקור התוצרת. אחר כך עובר להסבר על גידול העגבניות בישראל, על חקלאי עוסף עזה ופתחת ניצנה.”

”שירותי הגנת הצומח של משרד החקלאות אינם מאפשרים יבוא של עגבניות עם עוקץ”, מסביר סולומון. “הסיבה היא שהעוקץ של העגבנייה יכול לשאת מחלות ומוזיקים. כך מבדילים בין עגבנייה מיובאת לעגבנייה ישראלית. כשאין עוקץ, זמן המרדף מתקצר. הן נרקבות.”

היבוא של העגבניות מטורקיה כעת – מהלך שהחל בשלוש השנים האחרונות, בעיקר מעזה, ירדן וטורקיה – מהווה מהלומה גדולה עבור החקלאים. “זה כמו סמים קשים”, טוען סולומון. “אי אפשר להיגמל מזה. זה התחיל במשמרת של יאיר לפיד כשר אוצר, והמשיך ביתר שאת במשמרת של משה כחלון. הם רואים הכל דרך החור שבגרוש. אין ציונות, אין ביטחון תזונתי למדינת ישראל. זה הפשע.”

חלכת הסלט

בארץ יש כ-18 אלף דונמים לגידול עגבניות. צריכת העגבניות לנפש

▲
 "מה יקרה
 כשאותו
 חקלאי יפשוט
 את הרגל,
 וכבר לא ייצר
 עגבניות כי לא
 ישתלם לו?"
 עגבניות
 צילום:
 פלאש 90

חייבת לייצר ולשמור על ביטחון המזון שלה, מכיוון שרכבים משתנים מיום ליום, ובהחלט יכול לקרות שיום אחד יסגרו לנו את הברז. במקום שהמדינה תראג ותגן על הייצור המקומי שלה, בעיקר על ירקות, פירות וחלב, המגמה של הממשלות השונות היא להרוג את החקלאות הישראלית, לפתוח את כל החסמים ולתת לשוק לעשות את שלו. איפה שיש עגבניות בוזל – אפשר לקנות משם, איפה שיש חלב בוזל – לקנות משם, ואם יש עודפי חמאה – לקנות".

יבוא הצרכן ויגיד: אני רוצה בוזל וזהו.
 "ומה יקרה כשאותו חקלאי יפשוט את הרגל, וכבר לא ייצר עגבניות כי לא יש תלם לו? ברור לכולנו שהחקלאים לא אחראים על יוקר המחיה. חקלאי מוכר את העגבניות שלו עבור 3.5 שקלים לרשת, והן מוכרות בעשרה שקלים. הן גוררות את הקופון בגלל הריכוזיות במשק. לגדל קילו עגבניות עולה 2.5 שקלים. כמה זמן חקלאי יכול להחזיק מעמד בשיטה שבה הוא מקבל על זה חצי שקל? הוא הרי פושט רגל. ברגע שהיבוא יגבר על

כל היבוא, המחירים לא ירדו; הם נותרו גבוהים. זה יותר מתחושה: כשיש מחסור בעגבניות ויש יבוא, מי שנהנה זה לא הצרכן, אלא הסוחרים".
 "עד לפני כמה שנים היו מכסי מגן שהגנו על התוצרת הישראלית", אומר סולומון. "לא רק בירקות ובפירות, אלא גם בטקסטיל ובעוד מוצרים. הממשלות השונות, בעיקר ראש הממשלה בנימין נתניהו עם הדוקטרינה של כלכלה חופשית, מורידות את כל מכסי המגן. לא מגנים יותר על שום דבר, וכל העולם הוא כפר גלובלי אחד. אבל מדינת ישראל

צילום: תקשורת יעל שפיט

העגבניות שחסרות מדי שנה, כלומר 20 אלף טונות, שתגיד לחקלאים: 'תייצרו יותר', ותיצור מנגנון שאומר: 'תייצרו כמה שהשוק דורש. אם יהיה עודף, נפצה אתכם'. אי אפשר להמשיך להיצמד למנגנון שאומר: קחו את כל הסיכון, ואם יהיו חוסרים, נייבא ונפתח את המכסות ללא מכס. שר האוצר הרגיל את רשתות השיווק שאפשר לייבא ללא מכס, בזכות הקשרים עם המגדלים הטורקים וזהו. אני שומע את זה על כל מוצר ומוצר: גזר רירי צים לייבא, כרוב, חצילים, או כמו שקורה עם מלפפונים מירדן. אין לזה סוף. ועם

צילום: מרטי

בישראל עומדת על 20 קילוגרמים לשנה. על פי משרד החקלאות, הצריכה המקומית החודשית של עגבניות עומדת על כ-15 אלף טונות, רובה המכריע מסוּפק מגידול מקומי. היצע העגבניות החורף דשי כיום נמוך בכ-3,000 טונות מהבייקוש. בשנת 2017, יבוא העגבניות עמד על כ-18 אלף טונות בשנה.

בשבועות האחרונים עלה מחיר העגבניות בכ-100%, מ-4 שקלים לקילו ל-8 שקלים לקילו. לפי משרד החקלאות, בתקופה האחרונה יובאו מאות טונות רבות של עגבניות במכס מלא (0.9 שקלים לקילו).
 "עגבנייה היא מוצר שנחתה עליו צרה והפך להיות גידול לא פשוט", אומר רים מאחורי הקלעים. "הוא חשוף למחלות שבווא ולא מצאנו להן עדיין מענה הולם. מדינת ישראל אוסרת על הנדסה גנטית, כך שאי אפשר מחר בבוקר להתחיל לגדל עגבניות עמידות לוירוסים האלו. מדינת ישראל רוצה שיהיו עגבניות? אין בעיה, שתשקיע בתקציב מחקר, בשיטות אגרוטכניות לגידול ובעוד דברים. אם היא רוצה להשלים את הפער של

אורי דורמן (בתמונה), יו"ר החברה לפיתוח הגליל: "מדינת ישראל, שהחרמות עליה ידועים, חייבת לייצר לעצמה מזון, ולא להיות תלויה במדינות אחרות המחרימות אותה. חקלאות היא ענף מסובסד במערב בשל החשיבות הגדולה של איכות הסביבה, תפיסת שטחים וייצור מזון עצמי"

אחי סיטבון (בתמונה), חקלאי מעוטף עזה: "מה שהכי גרוע זו העובדה שאין חוק סימון מוצרים תוצרת ישראל, כך שהצרכן לא יודע מה הוא קונה ומה מקורו. אף אחד לא יודע שהעגבניות מטורקיה, למשל. אצלנו העוקץ נשאר על העגבנייה, וזו הדרך שלנו לאותת לציבור איך לזהות את הפרצה"

“מדינת ישראל חייבת לסייע לחקלאים ולחקלאות הישראלית ולא לחבל בה”. עגבניות בסופרמרקט צילום: מרק ישראל סלם

היצוא המקומי, המחיר יהיה בשמיים, כי אין ברירה. בלי עגבנייה, מלכת הסלט, אין סלט. כל העולם בא ללמוד אצלנו איך מגדלים ומה. כשראש הממשלה טס לחו"ל, הוא מוכר שני דברים: נשק וידע חקלאי. מדינת ישראל היא מעבדה אחת גדולה שמפתחים בה ידע חקלאי. ההנהגה מתגאה בחקלאות הישראלית בחו"ל, אבל פה מפוצצת את המעבדה. מצדי, כמו שראש המשלה מייבא עגבניות ודברים אחרים, ניתן לייבא שר אוצר או חקלאות שיעשה סדר”.

“היבוא המסיבי הפך את הגידול של חלק לא מבוטל מהירקות לחסר כראיות”, אומר גם חיים לויטה, חקלאי ותיק מחצבה שבערבה התיכונה. הבעיה אינה מתבטאת כמובן בעגבניות בלבד. “יבוא התפוחים הגדול מאירצות אירופה וארצות הברית מקשה עלינו מאוד”, אומר החקלאי חיים הוד ממטולה. “אנו מקווים שכמות היבוא השנה לא תפריע למחיר לחקלאי. מדוע הממשלה לא מטילה מכסים על

יבוא פירות ומגנה על חקלאיה שלה, במקום לתמוך בחקלאים באירופה על ידי היבוא? בשנה שעברה 50% מי-בוא התפוחים היו בכלל ללא מכסים.” אין אף אחד שמגן על הצרכן או על החקלאי, אומר אורי דורמן, יו"ר החברה לפיתוח הגליל. “הסיסמה הורדת יוקר המחיה שהשרים משתמשים בה השכם והערב היא ריקה מתוכן. חוסר האחריות שלוקחת הממשלה על ייצור מזון במדינה, והסתמכות ותלות ביבוא מזון על מדינות אחרות, הנם סכנה גדולה. מדינת ישראל, שהחרמות עליה בתחומים שונים ידועים, ובעיקר בתקופה האחרונה כשהרבר מתגבר והולך, חייבת לייצר לעצמה מזון, ולא להיות תלויה במדינות אחרות שמחרימות אותה. חקלאות היא ערך מוסף למדינה. חקלאות היא ענף מסובסד בכל מדינות המערב בשל החשיבות הגדולה של עיבוד השטחים הפתוחים, איכות הסביבה, השארת הצבע הירוק במרחב, תפיסת שטחי הלאום ובעיקר ייצור מזון עצמי. את כל הערכים האלו המדינה שכחה. במקום לתמוך בחקלאים ולהקל עליהם, היא מטילה עליהם גזירות שונות, שמחסלות את קיומם”.

עליות ומורדות

“מה שהכי גרוע זה העובדה שאין חוק סימון מוצרים תוצרת ישראל, כך שהצרכן לא יודע בכלל מה הוא קונה ומה מקורו”, אומר אחי סיטבון (40), אב לא רבעה ממושב דקל מעוטף עזה ומגדל

ראש המועצה האזורית ערבה תיכונה אייל בלום (בתמונה): “לא ייתכן שהחקלאים יילחמו כדי שיהיה לנו כאן תוצרת איכותית מובחרת ללא תלות, והמדינה תקשה עליהם. ביטחון המזון שלנו תלוי בהמשך קיום והתפתחות החקלאות הישראלית”

ירקות מיום השחרור שלו בצה"ל. “אף אחד לא יודע שהעגבניות מטורקיה, למשל. אצלנו העוקץ נשאר על העגבנייה, וזו הדרך לזהות. זו חלטורה שלנו, החקלאים, כדי לאותת לציבור איך לזהות את הפרצה”, הוא אומר. “משום מה, המרד שלנו מושפע ממחירי העגבנייה”, מוסיף סיטבון. “אם המחיר שלה על המדף גבוה מדי, סימן שהמרד עולה, אבל אם עושים ממוצע יבש, בית יש ראלי קונה כקילו עגבניות בחורש. גם אם הוא מוציא עשרה שקלים לקילוגרם, כלומר 120 שקלים, זה לא משקף בכלום את המרד. עד לפני שלוש שנים, המשק שלי התמקד בפלפל ליצוא, מתוך אמונה שלהכניס מטבע ור לארץ הוא אינטרס של המדינה, ואכן הייתה תמיכה בעבר. החלטתי להפסיק עם הייצוא בגלל נפילת היורה. מצאנו את עצמנו עם יופי של סחורה בלי אפשרות לייצא אותה, והחלטנו להתמקד בשוק המקומי. עם זאת, אני מאמין בעליות ומורדות ובי מעגל החיים, וכנראה יותר אופטימי מאחרים. למה אני אופטימי? אני צעיר, חזק, נמרץ, מקווה לשרוד את התקופה הזו שתביא איתה מחירים טובים שיעזרו לי להחזיר את החובות לבנקים, ואז תבוא עוד תקופה רעה, וחוזר חלילה, עד שאהיה זקן ואסגור. בואי נגיד שאם החקלאות תשרוד עד שבני הגדול, בן ה-9, יחליט אם הוא רוצה לבוא לנהל את העסק פה, כנראה שהמצב יהיה בסדר”.

“מדינת ישראל חייבת לסייע לחקלאים ולחקלאות הישראלית ולא לחבל בה”, מסכם ראש המועצה האזורית ערבה תיכונה אייל בלום. “לא ייתכן שהחקלאים, הציוניים, מיישבי האדמות והגבולות מצפון ומדרום, יילחמו כדי שיהיה לנו כאן תוצרת איכותית מובחרת ללא תלות במדינות כאלה ואחרות, והמדינה פשוט תנסה להקשות עליהם בכל דרך אפשרית. ביטחון המזון שלנו תלוי בהמשך קיום והתפתחות החקלאות הישראלית”.

ממשרד החקלאות נמסר בתגובה:

“היום עברה בוועדת שרים לחקיקה הצעת חוק עירוד השקעות הון בחקלאות, לאחר שלא תוקן החוק כ-20 שנה. מטרת החוק היא להטיב עם היצואנים החקלאיים, על מנת לסייע ביידיהם להתחרות במגרש העולמי, ולשים דגש על החקלאות כאמצעי לחיזוק ההתיישבות והביטחון התזונתי הלאומי של תושבי מדינת ישראל. כל זאת לשם שיפור יכולתו של המשק החקלאי להתמודד בתנאי תחרות בשווקים הבינלאומיים. “לעניין שמירה על הייצור המקומי, משרד החקלאות עושה כל שביכולתו במטרה להגן על התוצרת המקומית, אולם מתפקידו של המשרד לדאוג כי התוצרת החקלאית תגיע גם לביתו של הצרכן. על כן, המשרד משיג לים את החוסר באמצעות יבוא ממוקד ומזערי, שחלקו הוא אף לצורכי הסכמים בילטרליים כדי לאפשר יצוא. יצוין כי סך היבוא של פירות וירקות גם יחד הוא רק 3.7% מהתוצרת המקומית, השפעתו מצומצמת ובעייתי ספציפי. יתר על כן, חשוב להבהיר כי ירקות ופירות הם מוצר עונתי, המושפע מאיתני הטבע ומגורמים נוספים שאינם בשליטת החקלאים, ולכן לא ניתן לצפות מראש את עליית המחירים. מחירי פירות וירקות הם, ככלכלה חופשית, אינם מוצר בפקוח על ידי המדינה. בהתייחס לפירות, הטענות המועלות חסרות כל שחר”.